

Kunstmøde i Vendsyssel. Tale holdt på Vendsyssel Kunstmuseum....13 09 13

Jeg vil starte med et citat af Stig Krabbe Barfoed ... At kunstnere er gode til at formidle kunst .. undtaget deres eget.

Temmeligt skræmmende... at stå her.

En anden historieOm Bjørn Nørgaard .. Tilbage i firsene ... da han stadig var en out cast i dansk kunst.

Arkitekt skolen var kommet til at invitere Nørgaard til,, at holde foredrag. I festsalen på Charlottenborg Slot .

Fyldt op med pæne mennesker. Arkitekter er ... pæne mennesker. Kunstnere kommer derimod for sent, går tidligt og siger tit de forkerte ting ..Og deres tøj er ikke tjekket

Op igennem salen ..I en stor (og gammel) frakke .. Kommer BN ...Barok dør Dørkarm ..

Tar et søm frem .. mukkert ... søm i ramme ... og hænger frakken op på søm og går hen til talerstolen..

Jeg vil gerne holde et foredrag om det for hånden værende søms princip .

Fællesnævner i min praksis .. . og (så måske) en nysgerrighed ..

Jeg keder mig i kendt stof ... Ligesom at det ska være en god bog før jeg læser den igen...., og igen Så ska det ihvertfald være et sublimt værk

Kunst er for mig rå materiale for udviklingog jeg tænder på ... det ukendte.. det uformulerede Det oversete .

Præmisser der konstant ændrer sig .. Der kommer nye tekniske muligheder Nyt tankesæt ,, Og nye adfærdsmønstre ...Derfor er kunstbegrebet en levende størrelse i forandring

Og det eneste.... der står stille... er dem står tilbage på en høj ,, som i ” Ole stod på en høj og sang”

Det er bare enaf de gode grunde til.... at kunsthistorien er alt for vigtig til at overlade til Kunsthistorikerne ...

Det er kunstnere der skaber og formulerede kunst historie som et fag ... (Vasari) Og i hans tid var kunsthistorie som begreb noget nyt og udviklingsorienteret

I dag møder jeg (istedet) en følgeindustri der bygger på skrevet stof og er derfor er lukket og cementerende (Søren Mørchs diskussion ,, De moderne)

Som udgangspunkt forholder kunstnere sig derimod til ukendt stof..... Her er det et grundvilkår, at formulere noget .. der ikke er formuleret før .

Jeg tænder af.... på et overkørt stof Formidling bør være af nyt stof ... et stykke udviklingsarbejde,,, et eksperiment ... som kunsthistorien var ...da den var ny(på Vasaris tid) .

Fylder kendt viden forståelses rammen , betyder det tabte muligheder, og tabte udviklingsmuligheder.

Et eksempel kan ses i folkløse kunstneren Otto Poulsen fra Næstved .. Der udtrykte det gamle bondesamfunds stoflighed, stædighed og energi .. i det ordløse .

Et værk der meget længeikke er sat i ord af nogen kunsthistoriker Man kan stille det spørgsmål om denne mangel på ord , vokser ud af en mangel på sprog .. At allerede kendte værktøj og redskaber ikke er brugbare her? .

Og måske netop derfor var vi en lang række kunstnere der stod måbende og optaget overfor dette fænomen.... Og i dag græder .. fordi så meget (som f.eks hans film) er gået til..... Der var ikke nogen / noget i det samfunds finansierede system,

der var klar til at modtage .. Måske netop fordi at det var udenfor følgeindustriens forståelsesramme.

Et andet eksempel er Knud Pedersen og hans ” Kunstens at mislykkes” projekt .

Har man nået noget..... og kan det er det grundlæggende ligegyldigt

At udvikling derimod sker i konfrontation med et ukendt stof.... og det uopnåelige..

Og at kendt stof grundlæggende er forældet og blot en gentagelse , husflid eller boligindretning ...

Ukendt stof kan derimod ikke leve i en kunsthistorie .. der formulerer sig i skrift ...

Her hersker en Now Failure kultur, hvor man kan få det indtryk... at det.... at der skrives rigtig af og at noterne er ok .. vægtes mere end ...at man har set de ting man skriver om . !!!

Også Nordjylland er rig på de fortrængninger og de parallel spor i kunsthistorien, der følger af den adfærd. Som Knud Pedersen, jeg nævnte før. Og i tilfældet Anton Laier.

Jeg har ofte oplevet kunstnere, der tænder og møder Laiers kælder med en nysgerrighed ...Netop fordi materialet ikke er overbegramset og tilsvarende sjældent er vist ...

Og netop fordi det samlede værk stiller en række spørgsmål , i stedet for svar

Og at store dele af værket, udtrykker en aktuel diskussion.

At materialet virker i sin mængdeog er langt fra borgerskabets distante og eksklusive udvælgelse Her ses også smagløse billeder, og det ser jeg egentligt som en kvalitet.

Mængderne af museumsfolk og kunsthistorikere, har ikke set det her.... Og blandt de få der har , har jeg set en skræk blandet rædsel overfor en stærk og voldsom oplevelse og en uoverskuelige mængde ...

Her er et uddateret tankesæt ikke nok . Såsom spørgsmålet om.. en farve er pæn ?

Det ser jeg som en del af baggrunden for, at dette materiale , er skrevet ud af kunsthistorikernes kunsthistorie i Nordjylland ..

Set på den baggrund er det bemærkelses værdigt , at det (med en enkelt undtagelse) er kunstnere der har skrevet og beskæftiget sig med Laier. Her ses bl.a mange andre Per Kirkeby, Kaj Munk, Bjørn Nørgaard, Henrik Have og Peter LaugesenOg selv om energien og lødighed, set på den baggrund er evident, har man åbenbart ikke i den samfunds finansierede følgeindustri de værktøjer og de ressourcer der ska til for at beskæftige sig med det her..

Set på den baggrund, er det bemærkelsesværdigtat jeg første gang så originale værker af Laier på Hjørring Kunstmuseum .. I 77 tror jeg det var.

Det var i Willes tid og Laiers ting harså vidt mig bekendt ,, ikke været vist på museet siden

Det samme er tilfældet med den romanske Granit... kalkmalerierne og de gotiske altertavlerNår man i Vendsyssel har kunst der kan måle sig på et verdensplan.... kan det ikke ses på regionens kunstmuseer....

Hvor kan Knud Pedersen f.eks, sesog hvor er de hovedværker af Trine Søndergaard (f. Biersted) og Miriam Dalsgaard (f. Hjørring) og Finn Thybo Andersen ...der burde være en del af den lokale kunsthistoriske diskussion.

Da jeg flyttede hjem, var det samme tilfældet med firsernes og halvfemsernes samtidskunst. Opdateret viden og en række vinkler og synspunkter var simpelthen ikke tilgængelige herOg på seminarier i Hjørring satte man en ære i at undervise i at samtidskunst var noget... der forgik i atten hundredtallet.

Derfor arrangerede jeg op imod hundrede udstillinger på Dronninglund Gymnasium ... Og da det strandede her, på grund af en række cencursager, endte jeg tilbage til min fundamentale praksis som producerende billedkunstner.

Da havde formidlingen af andres værker, og den kunstnerisk diskussion der fulgte heraf, været mit primære udviklingsrum, i mere end 10 år

Og... om mit eget

Lars Von Trier malede også som ung..... Og mig i halvfjerdserne.... Stod ude, i en gård , på Kystvej i Frederikshavn Lagde billederne på Jorden og malede i det vejr der var .. Og farven drev

Kom på akademiet i 1979 med de billeder ...

Og vi var alle sammen de første I det vi gjorde.... men oplevede det ikke sådan , dengang.. Mine venner var første generations studenter og gik på seminarium og universitet

Jeg / vi var I clash med en akademisk kultur ... Jeg var den første i min slægt , der prøvede det .. På min mors side var jeg den første ud af nogle og tyve fætre og kusiner, der fik en HF-eksamen

Og Akademiet var i en forandring..Og var (set i bakspejlet) en slagmark for kontrasterende retninger

Da jeg begyndte her ...var alle professorerne Aksel Jørgensen elever Og Billed Kunst som fag ku stadig ses som et håndværksfag ... Man ku møde tankesæt og en fortalt tradition der gik helt tilbage til Michelangelo.

Store dele af min akademi tid levede jeg i en borgerkrig, hvor de studerende kæmpede professorernes krigekvalificerede uenigheder blev ikke formuleret... og istedet ...Er du med her ... eller ikkeog stigmatisering og udstødelse satte dagsorden

Noget af det enestenæsten alle ku blive enige om var.... at Rudolf Broby Johansen og Jens Jørgen Thorsen var nogle idioter Både Broby og Jens Jørgen Thorsen kom til at betyde meget for mig..

Ud af disse omstændigheder voksede der nødvendige forandringer.. Akademiet blev en moderne læreranstalt i den blender ..

Håndværket blev afmonteret som centrale undervisningsområder.. Som jeg ser det i dag Kan det ses som udtryk for nogle forandringer....der i de år skete .. i resten af samfundet...

Det er smerteligt at forandre sig ... Det var ikke nok at male et billede, og det vigtigste værksted er mellem ørerne ...

Mertz Karakteriserede dansk kunsthåndværk med ... ” at i Danmark måtte man ikke tænke , der sku man føle ”

Dengang var det en temmelig chokerende dagsorden ... når man tror at man skal lære at male ... i en maler stue ... På en malerskole ... Og at Mertz mente ...at man sku arbejde i medier, der ikke var kunstbelastede Og tænkt og teoretiseret blev der meget.

Blev det for meget ...og jeg ikke kom på skolen.... gennemtravede jeg byens samlinger og fik en reference ramme på plads, som jeg trækker på til stadighed.. idag.

Et af mit ynglings steder blev Kai Nielsens ...Mylius Eriksens Monument på havnen ved Langelinie.. som jeg især har oplevet i en bidende natlig ..kold ..snestorm ...

Mutters alene var jeg jo ..Som lignende nætter på stranden Skagen ... da jeg boede der ...og jaden skulptur.... pisser grænsen af.

Grafisk skole blev en helle , (og senere den professorløse skole for mur og rum) , her sås det ikke som en forbrydelse.... at arbejde med fagets ældgamle begreber ...og man ku uden at blive mødt med had... møde ældgamle overleverede håndværk.

Og så tog (alle ?) andre....til Documenta og orienterede sig i det der skete i verden.... Og kom hjem som vilde malere ...

Jeg holdt derimod op med at male og søgte et mere til grundlæggende udtryk.... Brugte mine somre på at cykle Danmark rundt og opleve forskellige landsdele og se Granit , kalkmaleri , kirkernes rum og skulptur.

Intuitivt ville jeg dybere ... til noget mere til grundlæggende end ... oliemaleri på lærred, Jeg fik lov til at bruge affalds ler fra kunstpædagogisk skoles keramikværksted, og pølsede 10 store lerkar op , og byggede bagefter en 5,5 meter høj skulptur.. I en overvejelse der byggede på bøndernes vogne .

At man skilte dem ad .. bar dem over et vandløb ...(Når de mødte et) ... og samlede dem igen ...og kørte videre derfra(som Simon Starlings hus og båd) .

Jeg byggede en hvælving i lærred på stolper . Det skete i Thorvaldsens gamle atelier på Charlottenborgs slot . På de bærende træstolper og i hvælvingen monterede jeg ler hoveder og relieffer op ... I gavlen en galionsfigur .. og i hvælvingen kalkmaleri ...efter motiver .. i granitten og kalkmalerierne ...

I dag ville jeg kalde det NOKU .. ligesom man (i dag) taler om NOMA.

En Nordisk kunst ... Det lokale billede , og fuldkomment på tværs af det der var og har været dagsorden i hovedparten af mit liv

Jeg blev optaget af den folkelige tradition og en lokal kultur.... i kontrast til akademiet der emmede af borgerskabets kultur og tankesæt Der i sin grundsubstans er international

Jeg oplevede fortrængninger ... Og drømte om flere bonderøve i dansk kunst .. Og så mig selv som en opkomling,og ville aldrig ku blive andet .. I bedste fald en dårlig kopi af det andre var.. Og at jeg måtte stå ved det jeg var ...

Og hvad var det så lige jeg var????

Der skete ændringer i samfundet ...Man afviklede bondekultur og håndværkersamfundog de unge flyttede væk og uddannede sig til et andet tankesætfor at leve .

Eksemplet med min kusine i firsernei stalden ... Som voksen .. ikke ud i stalden .. der lugtede ...Man etablerede sig i borgerskabets kultur i indretning og adfærd

Hendes barn gik lige ud i lortet ... til bedstefar og tog det som det var ...

Det var lidt som de blå køkkener i lejlighederne , på broerne i KBH ...fra før første verdenskrig ... Folk der var kommet ind fra landet fik at vide, at de lugtede af lort den tids første generations indvanderer, som de var ...istand ... satte sig selv som byboer ... i properhed ... blå er svært at holde rent

Jeg søgte i et kultur lag, der var i modsætning til boger skabets ekskluderende, kunstmag Den der ” gode smag ”, der som Poul Henningsen formulerede det... altid er dårlig ..

Og så blev jeg Kunstpædagog..... og tog hjem

Det var i 1987 ... det er 26 år siden ... jeg blev gymnasielærer i billedkunst i 20 år, og underviste meget

I de år blev det ikke til så meget andet. Fik to børn og nedslag i portrætter af mine børn og en række store raderinger på 1x1,3 meter i begyndelsen af halvfemserne.

Havde længe en plan om en stor radering... Portrætter af Evald Tang Krestensen fortællere.... sat ind i en meningsladet ramme ..

Den tomme ramme , fra et tabt gyldent alter i Bjergby kirke....En næsten 800 år gammel... tom ramme

Det er tyve år siden .. den sku være 6 -8 kvadratmeter stor ... i koldnål

Jeg talte dengang med Borch .. i telefonen , og det ville koste 1000 kroner kvadratmeteren + momsOg så var papiret betalt,,,, og det var bedst at trykke dem alle med det samme på en ganghvis jeg sku trykke dem i oplag

Det blev aldrig en mulighed ... De store mørke raderinger fra begyndelsen af halvfemserne havde jeg selv trykt og finansieretDet have kostet.... og jeg solgte stort set ingen af dem Her var et projekt, der var 6-8 gange størrer og den økonomi ku jeg ikke bære .

Så tog jeg tyve kilo på....var ved at arbejde mig ihjelog gik i stå i det projekt ..

Indtil at jeg i begyndelsen af nullerne blev inviteret med som gæst på Zebras jubilæumsudstilling.

Jeg fandt her en vej at skære de monumentale portrætter af Evald Tang Kristensens fortællere ... i træsnit ... formatet var 122 x 244 centimeter

Det ga nogle voldsomme reaktioner .. En flygtning fra de gamle Øst Europa gik fnysende rundt i vrede på Zebras udstilling....på den Frie Over at.. man ku vise den slagspå en dansk udstilling Det var det han var flygtet fra ...Det der monumentale portræt af arbejdere !!!

Og jeg ku godt se hans argumentation ... at jeg dyrkede en... tilbage til folketromantik Men nu var det jo det ..jeg havde mødt .. og var kommet fra ...

Og to af de portrætterede fortællere , havde boet i Ørsø i 1895 ... Og bar en kultur ,,jeg som barn havde mødt blandt de gamle i Bjergesø... Så det var min historie , ikke en politisk dagsorden.

Jeg havde fat i nogetog skar en række store træsnit, der gjorde op med vores deltagelse i krigen i Irak og senere... de store træsnit af Bjergesø Alderdomshjem og om Afrika

Jeg ville gerne arbejde i et stort format ...Og i træsnit fandt jeg en mulighed.... Billigt og funktioneltOg jeg ku ha en hel udstilling over skulderen og med i en bil ., eller for den sags skyld med i en flyvemaskine.

Det var effektivt ... som de gamle bønder vogne jeg fortalte om førog det var en relevant kunstnerisk diskussion... om man ku rykke på et så gennemforsket kunstnerisk medie .. som træsnit er ...bare ved at rykke på størrelsen

Og senere har jeg arbejdet med monotypi i træsnit ..i serielle farvetryk hvor jeg i forløbet skar flere stokke og som en maler gør i et maleri ... strammer i farven de kan fylde en væg

Surdej ,, ta stadier fra i forløb .. Og når det blev for kedeligt , fucke det up ,,eller skære en ny stok

Både de store træsnit og farvetrykkene er trykt med ske .. det kan ikke gøres mere enkelt , og har den der fundamentalitet i sig

Havde jeg haft mulighederne var det ikke sket i de nævnte medier ...Grundlæggende er udviklingen sket i at bruge de muligheder der har været ... Jeg kom til at arbejde med store træsnit , fordi at jeg ikke ku finansiere så store malerier ...eller raderinger.

Det ser jeg som udtryk for ... at jeg har levet i en tidhvor salg af kunst brød sammen som et produktionsgrundlag for billedkunst...

Der bruges masser af penge på kunst og kultur....Måske er der aldrig brugt så meget på kunst og kultur Men disse ressourcer bliver ikke brugt på produktion men på noget andet ... som f.eks. en byggeboble, i en umættelig følgeindustri ...Og vi har som faggruppe været meget længe om at formulere de ændringer der sket .. Og sige fra, overfor en udnyttelse, der har etableret sig som en ureflekteret norm ..

Det er en af de dagsordener der er , i min praksis i dag ...

Og jeg bruger de muligheder og den nødvendighed der nu er ..

Gorm Spaabæk

Indlæg holdt på Vendsyssels Kunstmuseum .. 13 9 13

Kunstnermøde i Vendsyssel